

PREDSEDNIK HARDING PREBOLEL KRIZO V SVOJI BOLEZNI.

Zdravnik pravi, da se je še vedno bati hudih komplikacij, ali zdi se mu pa, da je Harding sedaj že izven vsake nevarnosti.

BOLNIKA HRANILJO SEDAJ Z MLEKOM IN SADNIM BOKOM.

San Francisco, Cal., 31. julija. — Predsednik Harding je zaspal nekaj minut po enajsti uri noči. Tako je naznanil predsednikov osebni zdravnik dr. Sawyer. V buletinu je še pridodano, da je predsednik prav mirno počival.

Bolnik je imel po tem buletinu 100.2 stopinj vročine. Nobenih nadaljnjih buletinov ne bo izdanih, je rekel dr. Sawyer, dokler ni se ne poslabšalo bolnikovo stanje.

Buletin je pokazal, da bide bolniku srce nekoliko počasneje, a vročina pa da se mu je za nekaj stopinj povišala. Kajti v prejšnjem buletinu, izdanem ob desetih in 15 minut, je bilo rečeno, da je bila vročina 99.3 stopinj, a srce ga je bilo 118 krat na minuto.

Iz drugega vira se je dalo posneti, da je predsednik spal eno uro popolnoma mirno zgodaj zvečer. Prejšnji večer je bilo njegovo spanje zelo nemirno.

Pozneje je podal dr. Sawyer izjavo, v kateri je rečeno, da je predsednik prebolel krizo in da je na poti okrevanja.

„Ker imamo bolezen sedaj pod kontrolo, lahko rečem, da smo prebili višek te nevarnosti,“ je dejal dr. Sawyer. „Ali nikakor pa ne maram tega zelo poudarjati, kakaj, še vedno se je bati novih komplikacij. Toda zdi se mi, da je kriza minila in da je predsednik na poti okrevanja.“

Po zdravniškem mnenju se še nikakor ne da ugotoviti, koliko časa bo še treba, da se bo mogel bolnik vrniti v Washington.

„Sedaj še ne morem vedeti, kdaj ga bomo mogli hraniti s tečajno hrano,“ je dejal. „Ali zdi se mi, da je že popolnoma izven vsake nevarnosti. Ne morem sicer reči tega zagotovo, ali zdi se mi pa, da je temu tako.“

Predsednika hranijo z dvema jajeema na dan; kadar je ježen, mu dajo sadnega soka, a na vsaki dve uri pa kožare mleka.

Predsedniku je najbolj žal to, da ne bo mogel izpeljati svojega programa, ki ga je namerjal izvesti po Californiji. Bolezen mu je prekrizala račune.

Stric Sam pomaga Mus-soliniju.

Italijanski list v New Yorku, ki je proti fašizmu, ustavljen na pošti.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — Poštna cenzura, ki je bila med vojno tako stroga na pram delavskemu in radikalnemu tisku, je zopet oživila. Tujakajni italijanski tednik „Martello“ je bil ustavljen zadnje dni vladnega napadov na italijansko fašistovsko vlado. Številka lista z dne 21. julija je bila zadržana teden dni in en iztis je bil poslan generalnemu sekretarju v Washingtonu, da izreče svojo sodbo, če sme list po pošti.

Carlo Tresca, izdajatelj lista, je dejal, da se ne čudi temu. Fašisti v Italiji smrtno sovražijo njegov list in večkrat so že apelirali na poslanika Caetanija v Washingtonu, naj doseže pri ameriški vladi, da se list zatne.

HIMNA 'AMERICA' IZPUŠČENA V NOVI ŠOLSKI PESMARICI.

Chicago, Ill. — Izpustitev patriotske himne „America“ iz nove šolske pesmarice, sprejete za uporabo na ljudskih šolah, je dvignila strašno veliko prahu. Šolski odbor je sporočil, da hoče zadržati izdajo nove pesmarice, dokler ne dožene, kakaj je bila goriomenjena pesem izpuščena.

NE NA JUG!

New Orleans, La. — (Fed. Press.) — Stirinajst milijonov inozemcev je v Združenih državah, toda kolikor je znano zveznemu tajništvu za delo je v vseh južnih državah samo milijon inozemcev. Ostali takozvani „ignorantni formerji“ vedo pač toliko, da ne gredo na Jug, kjer je trdnjava odprte delavnice in linčarjev.

BUNDESEN NE MARA PORODNIH KLINIK.

Chicago, Ill. — Čikaško mesto ne bo imelo nobenih klinik za porodno kontrolo, če se posrečijo zdravstvenemu komisariju Bundesenu preprečiti prizadevanja.

Dr. Bundesen je povedal svoje stališče v tej aferi zadnji torek, ko ni maral potrditi dovoljenja za ustanovitev porodne klinike na Lincolnovi cesti v severni smeri. Več ljudi, ki so zainteresirani v tem načrtu, je bilo poprej pri županu Deverju. Ali vsa njih izvajanja pred županom so bila neuspešna.

Župan je naročil pravemu zastopniku Fr. X. Busehu, naj dožene, ali sodi ta zadeva v delokrog zdravstvenega komisarija, ali ne, in če je taka klinika postavna, ali ne.

Predstavnik skupine, ki se poteguje za tozadevno dovoljenje, je vložil zaeno z zahtevo tudi mnenje državnega pravdnika Brundaga, ki pravi, da ni v Illinoisu nobenih postav, po katerih bi bilo prepovedano učiti ljudi, kako se da preprečiti apotejte.

Hearstova domovina v Mehiki.

Časnikarski magnat se boji za svoje milijone akrov zemlje.

Mexico City, Mehika, 1. avg. — William Randolph Hearst, časnikarski magnat v Združenih državah in največji veleposestnik v Mehiki, je poslal protest na državni departament v Washingtonu proti konfiskaciji njegovega renča v Barbiocri, država Čivava. Renč meri 333,000 akrov. Državna agrarna komisija, ki ima nalogo po novem agrarnem zakonu razlastiti veleposestva v interesu mehiškega ljudstva, je naznanila zadnje dni, da bo Hearstov renč razlaščen.

Poleg tega renča ima Hearst še drugi renč, ki obsega milijon akrov sveta in se razteza čez tri mehiške države: Vera Cruz, Oaxaca in Chiapas. Hearst je že precej časa zaostal z davkom od tega ogromnega zemljišča in zdaj je v nevarnosti, da mu mehiške oblasti vzamejo še ta renč. Magnat noče plačati dayka, češ da je previsok.

DELAVSKE ČLANI ZVEZ ŽELEZNIŠKEGA DELAV. SVETA NAPADLI HOOPERJA.

Washington, D. C. — V ponedeljek je prišlo med člani zveznega železniškega delavskega sveta do jako hudega prepira, ker je svet odredil zmanjšanje železniških plač na železnikah Kansas City—Mexico — Orient in pa Kansas City — Mexico — Orient — Texas na lestevico, ki je bila v veljavi pred, je zvezna vlada izročila oba sistema v zasebne roke.

MOHAMEDANSKA VERA PREPOVEDUJE FOTOGRAFIRANJE.

New York, N. Y. — Preden je mohamedanski šerif Mulej Hasan Sarsar z Maroka, ki je pravkar dospel na ladji LaFayette v New York, dovolil fotografom, da so ga slikali, je prosil Alaha in njegovega preroka Mohameda za posebno milost.

Obšel se je v svojo belo turško obleko ter jel moliti na sele-ni preprogi v svoji kabini. Kakor je dejal, prepoveduje njegova vera fotografiranje. Ali sedaj, ko je v Ameriki, bo delal, kakor delajo Američani, je rekel ter se dal fotografirati.

SEN. UNDERWOOD SE JE PRIGLASIL ZA PRED. KANDIDATA.

Zbrane množice so ga navdušeno pozdravljale, ko je dejal, da je pripravljen sprejeti nominacijo za predsedniškega kandidata.

V SVOJEM GOVORU JE HUDO NAPADAL REPUBLIKANSKO STRANKO.

Montgomery, Ala. — Pozdravljan z navdušenjem, ki je bilo podobno onemu na političnih skupščinah v „dobrih starih časih“, je alabamski zvezni senator Oscar W. Underwood naznanil pred državno legistaturo, da je pripravljen sprejeti nominacijo za predsedniškega kandidata od strani demokratske stranke 1. 1924.

„Republikanska stranka je naredila plot kupčiji v vsaki ameriški luki.“

S tem kratkim stavkom je Underwood napovedal smer svoje platforme, ki bo stremila za sklenjenjem tarifnih cen, za tesnejšimi mednarodnimi odnošaji in razširjenjem ameriške kupčije.

Poslušalstvo mu je burno odobraval, ko je povedal, da želi biti predsedniški kandidat.

„Tu ne gre za mojo osebo, če bo kak Alabamec imenovan za predsedniškega kandidata. Ali če imenuje ta država mene za nosilca svojega prapora, bom napel vse svoje moči, da bo zmagovita demokratska zastava,“ je dejal.

Prirejena je bila velika parada po mestu. Na čelu so ji bili odposlanci iz mesta Mobile, ki je rojstni kraj senatorja Underwooda. Parada je zavila proti državnemu kapitolu z vihrajočimi zastavami in prapori, na katerih je bilo videti naslednji napis:

„Oscar W. Underwood je predsedniška nada na jugu.“

„Ker nismo zasedli prvega sedeža pri mednarodni mizi 1. 1919., je bil velik del evropskega kontinenta neprestano v pesteh večnih sporov in konfliktov,“ je rekel senator Underwood.

„Dokler ne utro stalne vlade poti za stalne finance, tako dolgo ne bo nobene stalnosti v Evropi.“

V tistih devetih letih, ko je bila demokratska tarifa v veljavi, so bili naši izvozi za tri milijarde večji od uvozov. Upam, da bo imela prihodnja demokratska konvencija to dejstvo pred očmi.“

Senator je opozoril svoje poslušalece na to, da je bil predsednik Harding v smrtni nevarnosti. Ali obenem pa je tudi izrazil upanje, da bo kmalu okrevale.

Zatem je pripomnil, da so ga nekateri njegovi kritiki uvrstili med mokahte.

„Nasprotni sem vladi, ki obkłada ljudi z zdevki,“ je dejal. Kolikor se tiče mene, je sklep te dežele glede osemnajstega amandmana, ki sem mu jaz nasprotoval, končan. Sedaj, ko je del zvezne temeljne postav, sem za to, da bodi uveljavljen.

„Upam, da bo rekla prihodnja demokratska stranka deželi tole: „Nismo pozabili, kakaj so naši vojaki žrtvovali svoje življenje na francoskih bojiščih.“

„Nismo pozabili velikih interesov proizvajajočih množice ameriškega naroda, in da bomo kot stranka ostali zvesti svojim načelom in če zmagoviti bomo zavzeli svoje mesto v mednarodnih zadevah, kakor se to spodobi mogočnemu ameriškega naroda.“

„Nikoli ne bomo imeli popolnega priznanja, dokler tega ne ugotovi postava. Dokler bomo dopuščali, da je naše mesto za drugo mizo, ne bomo nikoli dosegli priznanja, do katerega smo upravičeni.“

Volilni boj na Irskem.

Dublin, 1. avg. — Irski parlament bo zaključen v soboto in volitve za nov parlament se vrše zadnji teden tega meseca. Republikanci, ki so zaskrbljeni zaradi civilno vojno, se udeležijo volitev in agitirajo z vso verno za svoje kandidata.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Predsednik Harding je bolji. Njegovi zdravniki poročajo, da je prebolel krizo.

Senator Underwood iz Alabame se je priglasil za predsedniškega kandidata demokratske stranke.

Stavke mehanikov poulične železnice v Chicagu najbrž ne bo.

Zdravstveni komisar v Chicagu nasprotuje kliniki za kontrolo porodov.

Ameriška vlada pomaga Mus-soliniju — zatirati italijanske čapise v Združenih državah.

V zveznih zaporih v Sant Quentinu, Cal., je zastavkalo 58 političnih jetnikov.

Časnikarski magnat Hearst norda izgubi milijone akrov sveta v Mehiki.

Inozemstvo.

Nemčija se še vedno pogreza v finančno močvirje.

Angleško francoska kriza pride lani na debato v parlamentu.

Sto oseb ubitih pri železniški nesreči v Nemčiji.

Mednarodni delavski biro v Ženevi poroča, da je zadnja vojna pustila deset milijonov invalidov, ki prejemajo pokojnino.

ANGLEŠKO - FRANCO-SKA KRIZA.

Baldwin danes naznanil bodoči program Anglije. — Konflikt s Francijo je neizogiben.

NEMOLJA DOBI OSKRBNIKA.

London, 1. avg. — Najnovejša vest se glasi, da se je angleška vlada odločila za separatno reparacijsko pogodbo z Nemčijo. Stvar bo jutri predložena parlamentu.

London, 1. avg. — Angleški ministri predsednik Baldwin naznanil jutri v nižji zbornici bodoči program Velike Britanije z ozirom na odškodnino in Poruhrje. Angleški industrialci izvrkujejo na vlado močan pritisk, da se naj izreče za separatno politiko in pretirga reparacijske stike s Francijo. Razume se, da bo imela vlada ogromno večino poslancev na svoji strani, ako se odloči za prelom s Francijo.

Vlada sama pa še ni edina, kaj naj stori. V kabinetu je nekaj frankofilov, nižjih ministrov, katere vodi podminister za zunanje zadeve McNeill, ki se nikakor ne morejo odločiti za separatno akcijo Anglije. Včeraj se je vršila kabinetna seja in danes se nadaljuje, toda — kakor poročajo — ministri se še niso zedinili.

Vodilni političarji, ki bi radi videli direktni sporazum z Nemčijo v najkrajšem času, predno se Nemčija popolnoma ne pogreze, pravijo, da je od sedanje odločitve odvisna usoda Baldwinove vlade. Ako se Baldwin uklone Franciji, izgubi podporo angleških kapitalistov in vlada mora pasti prefalilej.

Baldwin je včeraj dejal v nižji zbornici, da se parlament lahko vsak čas skliče k zaspanju v služaju velike krize. Jutri namreč gre parlament na počitnice do jeseni.

Ženeva, Švica, 1. avg. — Tujakaj poročajo, da Anglija deluje za vstop Nemčije v ligo narodov. Poskus, sprejeti Nemčijo v ligo, se izvršil v septembru, ko bo imela liza letno zborovanje v Ženevi. Anglija špekulira, da liza prevzame odgovornost za odškodnino in za vpostavljenjem nemških finance in gospodarstva kakor je storila v služaju Avstrije. Nemčija dobi oskrbnika, ki bo v imenu lige nadzoroval finance, reformiral nemško valuto in postavil Nemčijo na trdne noge, zavezniki se pa odrečejo odškodnini za gotovo dobo, dokler ne bo Nemčija v stanju plačevati.

VRME.

Chicago in okolice: V petek jasno in hladno. Severni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 84, najnižja 73. Solnce izide ob 5:45, zalde ob 8:09.

MEHANIKI POULIČNE ŽELEZNICE ZA POBO-TANJE S KOMPANJO.

Po dveurni konferenci so prišli do zaključka, da se bodo nadaljevala pogajanja med mehaniki in železniško kompanijo.

ŽUPAN DEVER SE ŽELO ZANI-MA ZA ZBOR MED MEHANIKI IN ŽELEZNICO.

Chicago, Ill. — Po dveurni konferenci s podpredsednikom čikaške poulične železnice so zavzeli voditelji v preteči stavki 3,000 mehanikov in delavcev, uslužbenih pri poulični železnici, spravičljive stališče.

Naznanjeno je bilo, da ne store unije nobenega nadaljnjega koraka do petka, na kateri dan se prične nadaljevati pogajanja med unijskimi voditelji in kompanijskim podpredsednikom Richard sonom.

Predsednik čikaške kovinar-skega sveta John Schilt je dejal, da je obvestil mednarodnega podpredsednika H. H. Broocha v Washingtonu, ki ima ta okraj čez, in da utegne tudi Brooch pri-speti na konferenco.

Ena najvedjih težkoč v tem položaju je to, da posluje enajst organizacij, ki so prizadete, po različnih mednarodnih pravilih in ustavah. In ravno zastranega bo jako težko zanje postopati ramo ob rami po načrtu, ki bi bil po-staven in merodajen za vse. Na-dalje pa tudi krajevni uradniki niso edini v tem, katero skupno pot naj bi ubrale vse prizadete unije.

Določeno tudi še ni, ali dopu-šča katere organizacija razsodi-šče, ali ne.

Kompanijski podpredsednik je izjavil na torkovi konferenci, da ni pooblaščen ponuditi delavcem večjega povlika kakor tri cente na uro. Ta povisek je bil, kakor že vemo, prisojen na pogajanjih in razpravah razsojevalnega sve-ta železničarjem obeh železniških sistemov v čikaškem mestu zadnji teden.

Kompanijski podpredsednik pa je izrazil željo, da bi naj ne bila pogajanja prekinita. Nekaterih vprašanj niso mogli rešiti na tor-kovi konferenci, ker gre lista pra-vica le mednarodni uradnikom. Zato je bila konferenca odgođena do prihodnjega petka. Tako bodo mogli priti mednarodni uradniki delavskih unij semkaj do prihod-nje seje, ali pa bodo dobili kra-jevni uradniki potrebna navodila od njih.

Kakor se je dalo zaznati v to-rek, zasleduje župan Dever, ki je posredoval v pogajanjih med kompanijama in železničarji, prav-pazno vsa sedanja pogajanja med kompanijo in mehaniki.

Elektrik Patrick J. Sullivan in zastopnik prožnih delavcev Sa-muel P. Luzzo sta se vdeležila torkove konference.

POVODENJ V MARYLANDU.

Baltimore, Md. — Po zapad-nem delu države Maryland so bi-li strahoviti nalivi in grozna ne-urja. To je povzročilo, da je pre-stopila reka Potapsee svoje bre-gove v ponedeljek popoldne. Nje-ni valovi so odnesli mostove in poslopja s sabo, in mnoge druž-i-ne so brez strehe. Škodo cenijo na več milijonov dolarjev. Kol-likor je dolejš znanega, ni nobenih šloveskih žrtv.

Kakor poročajo, je celo mesto Marriotsville pod vodo.

Strašna železniška katastrofa v Nemčiji; 100 ubitih.

Berlin, 1. avg. — Najmanj sto oseb je bilo ubitih in mnogo ran-jenih pri veliki železniški nesreči, ki se je pripetila včeraj na postaji Kreiensen, kjer se spajata progi iz Hannoverja in Cassela. Ekspres-ni vlak, ki je vozil iz Hamburga v Monakovo, je stal na postaji. Vo-zovi so se nakopičili drug vrh drugega iz oba vlaka sta bila v trenotku velikanaka masa razva-lina. Do večera so rešili izveklil 44 trupel in 34 ranjenecv iz raz-bitih vozov.

DESET MILJONOV INVA-LIDOV.

Ženeva, Švica, 1. avg. — Med-narodni biro lige narodov po-roča, da je na svetu deset mil-jonov pohabljenecv, ki pre-je-majo penzijo od svojih držav. Pohabljeni so bili v zadnji vojni. Nemčija ima 1,537,000 in-validov, Avstrija 164,000, Av-straliji 76,000, Belgija 50,000, Kanada 45,000, Združene drža-ve 157,000, Finska 10,000, Fran-cija 1,500,000, Anglija 1,170,000, Italija 800,000, Poljska 320,000, Rumunija 100,000, Ru-sija 775,000, Čehoslovakija 236,000 in Nova Zelandija 20,000.

POGREZANJE NEM-ČIJE.

Politični kaos. — Denarja preved in premalo. — Tiskarji mark zastavkali.

Berlin, 1. avg. — Vse velike tiskarne v Berlinu, državne in privatne, tiskajo bankovce po milijon, pet milijonov in deset milijonov mark; tiskarne tiskajo noč in dan, denarja je papirja je na kupe, a še ga ni dovolj. Tujci, posebno Američani, ne morejo zme-njati svojega denarja v marke, ker banke nimajo toliko mark na razpolago; vse gre sproti, kar se ustatne. Državna banka je včeraj določila 1,100,000 mark za dolar in ta vrednost velja tudi danes.

Najzanimivejši dogodek včeraj-šnjega dne je bila dveurna pro-testna stavka tiskarskih delavcev, ki tiskajo marke. Ker se bankovei tiskajo tudi v tiskarnah za časopi-se, so marala isostati popoldan-aka izdajanja dnevnikov. Delavci zahtevajo plačo v pravem denarju in ne več v markah, ki so brez vrednosti.

Skoro vse večje trgovine, gostilne in hoteli so uravnali cene po ameriški valuti in zahtevajo toliko mark, kolikor jih je za cente in dolarje.

Politični položaj v Nemčiji je tudi kaotičen. Cunova vlada bi rada odstopila, toda nihče je noče nadomestiti; nobena stranka in noben posamezni voditelj ne mara prevzeti odgovornosti v tem kritičnem trenutku. Cuno išdekuje fantastične načrte za rešitev fi-nančne krize. Govori se o novem razpisanju notranjega zlatega po-sojila v pomilovalni vsoti sedem milijonov dolarjev — kar je toliko kot nič. Zadnje posojilo je bilo fiasko. Vlada je pripravila nare-dbo za iztiranje dohodninskega davka za šest mesecev v naprej. Pripravila se lestevica novih dav-kov. Od vsakega avtomobila bo treba plačati 52 milijonov mark davka.

Ljudje preklinjajo in reveči umirajo gladu. Izgredi se ponav-ljajo. Krompir še ni rešil deželo lakote.

Stavka političnih jet-nikov.

56 delavcev se je odreklo delu v kazniolci v San Quentinu, Cal.

San Quentin, Cal. — (Federated Press.) — Stavka jetnikov, ki so zaprti v tujakajni kazniolci radi kršenja zakona proti „kriminal-nemu sindikalizmu“ — večnoma člani I. W. W. — se razširja. Iz-prva so se trije jetniki odrekli delu s kazniolci jujni tovarni, nakar so jih zaprti v osamljeno podzemeljsko celico. Tem so se pridružili drugi iz simpatij, tako da je zljaj 58 političnih jetnikov na štraku. Val so zaprti v osam-ljenih luknjah.

Krompir ne bo rešil Nemčije!

Berlin, 1. avg. — Nemški kmet-je nočejo pošiljati krompirja v mesta kljub apelu vlade. Cena fantu krompirja je poskočila na 20,000 mark v trgovinah na debe-lo.

Delavski list je sila, s katero računava val nasprotjak.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vršajo.

Naročnina: Zedinjene države (sven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$5.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year Chicago \$6.50, and foreign countries \$5.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Julija 31-23) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

HINAVŠČINA ALI NEVEDA STA ŠE VEDNO TRUMFI

Iz New Yorka poročajo, da je Gary, predsednik jeklarskega trusta, zopet govoril. Pripovedoval ni, kdaj uvede osemurni delavnik, ampak zdaj je obdelal Volsteadov prohibicijoniški zakon, to je postavlo, ki človeka postavlja v nevarnost, da jo prelomi, ako pije vodo iz vodnjaka, blizo katerega so spustili prohibicijoniški uradniki večje množine žganja, vina ali katere druge opojne pijače v kanale, katere so zaplenili tihotapcem z opojnimi pijačami.

Gary ni grajal te postave in tudi ni rekel, da naj prihodnji kongres nekaj ukrene, da se ta postava modificira. Ampak hvalil je postavlo in dejal, da je velike moralne vrednosti za delavce, ki garajo zanj v jeklarnah in železarnah. Naglašal je, da bi bila velika zmota, ako bi sedanja Volsteadova postava tako spremenila, da bi lahko točili in prodajali lahko vino in pivo. Dodal je, da je postava zelo koristna za delavce, da je zdaj veliko manj ljudi v ječah, v bolnišnicah in zavetiščih. Po njegovem mnenju so se pomnožile tudi vloge na bankah. Ljudsko zdravje se je izboljšalo. Pa tudi delavčeva sposobnost se je pomnožila, odkar imamo Volsteadov zakon.

Tako modruje o Volsteadovem zakonu človek, ki je obljubil osemurni delavnik jeklarskim in železarskim delavcem že parkrat, končno je pa dejal, ko je bil vgnan v kot, da ni mogel ganiti, da se osemurni delavnik ne more uvesti v jeklarski in železarski industriji, ker primanjkuje delavci.

Veliki dnevniki prinašajo dan za dnevom vesti, da se širi strašna korupcija, odkar je postal Volsteadov zakon pravomočen. Podkupujejo se javni uradniki, policaji, prohibicijoniški agenti in drugi, da lahko tihotapci z opojnimi pijačami neovirano vrše svojo obrt. Policija v velikih mestih in industrijskih središčih izjavlja, da je več pijačev, odkar je Volsteadov zakon bil uveljavljen, kot jih je bilo pred uvedbo te postave.

Dnevniki poročajo, da se število stanovnikov v nočiščih množi, odkar je uvedena prohibicija, pa tudi jetnišnice so nabite do skrajnega kottička v velikih mestih in industrijskih središčih.

Število tihotapcev z opojnimi pijačami ali "butlegerjev" se množi. Denar, ki bi šel v občinske in državne blagajne v podobni davkov, izgine zdaj v žepih korumpiranih javnih uradnikov in butlegerjev.

To je del blagoslovov, ki jih je prinesel Volsteadov zakon. So pa še drugi blagoslovi, ki govore jasno kot beli dan in priporočajo prihodnjemu kongresu, da odpravi Volsteadov zakon in ga nadomesti z boljšo postavlo.

Mesto pravilno izdelanih opojnih pijač zdaj prodajajo strup ali takozvano mesečino, ki širi smrt in oslepljenje. Samo v Chicagu je umrlo od Novega leta do 31. julija t. l. 123 oseb zaradi uživanja mesečine. Tako nam pove statistični izkaz, ki je vsaki dan objavljen v dnevniku "Chicago Daily Tribune". Koliko žrtev mesečine je še v drugih mestih, za katere javnost ne ve, ker se ne priobčujejo statistični izkazi o teh žrtvah, kot se to godi v Chicagu.

Mogoče gospodu Garyju niso te človeške žrtve nič, ki padajo, ker imamo Volsteadov zakon. Pametni ljudje se nazorom gospoda Garyja prav nič ne čudijo. Saj mu tudi ni dosti za žrtve, ki padajo v jeklarnah in železarnah zaradi dvanajsturnega delavnika. On najde že izgovor, da se dvanajsturni delavnik ohrani, ker je vanj zaljubljen, misleč, da je za jeklarsko družbo dobičkanosen.

In Gary se je zabljudil tudi v Volsteadov zakon. Zakaj pa ne? Prohibicijoniški fanatiki mu trobijo vsaki dan, kako je Volsteadov zakon poboljšal ljudsko moralo in povečal delavno moč delavcev, ker ne pijejo ničesar drugega kot čisto studenčnico, odkar je Volsteadov zakon postal pravomočen. Povečanje delavne moči delavcev v jeklarnah je pa tista reč, ki tako ščegeta gospoda Garyja, da se je do ušes zaljublil v Volsteadovo postavlo, kajti povečanje delavne moči jeklarskih delavcev pomeni za jeklarske barone povišane dividende.

Za Garyja bi bilo na mestu, da študira tovarniško upravo, produkcijo in socialne razmere, čeprav je že star, kajti prepričani smo, ako bi omenjene predmete dobro preštudiral, da bi prav zanesljivo ne govoril, da se ne more uvesti osemurni delavnik v jeklarnah in železarnah, ker primanjkujejo delavci, še manj bi pa trdil, da je Volsteadov zakon poboljšal ljudsko moralo in povečal delavno moč jeklarskih in železarskih delavcev.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Ely, Minn. — V nedeljo dne 22. julija je imelo ljudstvo te naselbine čast, sprejeti in osebno spoznati prvega od kmetko-delavske stranke izvoljenega senatorja države Minnesota, Henrika Shipsteada. Bil je povabljen na proslavo 25letnice JSKJ., katero so obhajali omenjenega dne.

Oseba s tako visoko politično službo je zelo redka prikazen v naselbini kot je Ely, posebno če se se pomisli, da so danes na zelo redki tisti uradniki v ti deželi, ki so izvoljeni od politične stranke kakor je bil senator Shipstead. Ali časi se bodo izpremenili tudi v tem oziru? Prišla bo doba, v kateri bo potrebno političarje današnjih vladajočih strank iskati z baklo pri belem dnevu, tako bodo redki, ako delavstvo po Ameriki prične posnemati nas.

Senator je dospel na Ely okrog poldneva v nedeljo. Na kolodvoru ga je čakala precejšnja množica — skoro izjemno priprosta ljudstva, ter mestni odbor s slovenskim županom na čelu, mr. Frankom Jenkotom, in uradniki JSKJ. z mestno godbo.

Popoldan ob dveh se je vršila "parada" na prostor, na katerem je bil senator Shipstead glavni govornik. Kljub nezgodni vročini, ki je vladala ravno v času, ko je senator govoril, je bila udeležba poslušalcev naravnost ogromna. Delavci so ga prišli poslušati iz raznih krajev takozvane "iron ranga" in so mirno poslušali, čeravno je po njihovih obrazih teklo, kot da bi jih oblivala ploha. Le zadaj — kamor menda ni dosegel govornikov glas, je bilo nekoliko preveč nemira; ne vem, kako da ni nihče pazil nato.

Senator Shipstead je izvrsten govornik. Njegov glas je razločen in čist, da ga lahko razuma vsak otrok, besede pa jedrnat, brez vsakih fraz, povlečevanj ali hvale. Tako govorijo le tisti govorniki, ki govorijo tako kakor jim narakuje vest in pa iz svojega prepričanja. Mislim, da hinavci ne morejo govoriti tako, kakor je govoril ta senator. Njegov govor ni bil posebno dolg iz razloga, ker je strašno pripekalo in pa ker je bil izmučen od tri tedenske govorniške ture, v prid Johnsonu, ali kar je povedal je bilo poslušalci vredno, ter priporočljivo za ohranitev v spominu.

Rekel je: Dandanes ljudstva trpijo krivice zato, ker premalo mislijo ter preveč zaupajo svojim vladam. V naši ameriški konstituciji je zapisano, da naj bo to vlada ljudstva, da se izpolnjujejo besede ki so tam zapisane, je odvisno od ljudstva, od vas. Ako imate slabo zastopstvo, slabo vlado, ne kritizirajte drugega nego samega sebe. Vam je dana prilika, da potom glasovnice popravite, kar se vam vidi, da ni pravilno. Če tega ne storite, ste sami krivi posledice, ki nastanejo. Povedal je lepo primero o človeku, kateremu je bil podarjen krasen "tobačni mehur", (kakoršne smo videli v stari deželi), za katerega pa dotičnik ni vedel, za kaj se rabi in se mu je tudi zdel prekrasen, da bi ga sploh rabil, zato je ga je zaprl v skrinjo. Po preteku nekaj časa je šel pogledat, da si ga zopet ogleda, in kaj je našel: mesto lepega mehura nekaj moljcev ter prah, kar ga je še ostalo moljem. Ko pa prične brskati po prahu, opazi tudi nekaj ostankov od tobaka in tedaj šele se spomni, za kakšen namen je bil narejen in njemu podarjen, ali bilo je prepozno.

Koliko poslušalcev je primero razumelo, je težko soditi, toda leti bi bilo, da bi jo sleherni. Tudi med nami imamo "molje" kateri jedo in vničujejo zaklade, ki smo jih prejeli od prirode, po veliki večini ljudstva dandanes ne vedo in ne znajo rabiti teh zakladov, ki so jim bili podarjeni, ali molji, ki so se v njih zaredili jih uničujejo in paziti je treba, da tudi mi prepozno ne spoznamo, zakaj so nam bili ti zakladi podarjeni.

Vtis, katerega je senator Shipstead napravil na občinstvo, je povsem poveljen. Delavstvu se je v splošnem zelo prikupil. Moč je bil precej priprosto napravljajuden in prikupljiv, hodil je med ljudmi ter jim stiskal roke, marsikateri delavci mu je prija-

teljako stisnil roko. Shipstead je precej visoke postave, čest čevljev gotovo, če ne več; nekoliko zagorelega obraza, katerega večkrat obkroži rahel smehljaj.

Med pogovorom je rekel, da se mu dopade priprosto elysko ljudstvo in da ako mu bo čas dopuščal, pride v jeseni par tednov na lov v ta kraj.

Smelo lahko rečem, da delavstvo Minnesote brez skrbi zaupa možu, kakoršen je senator Shipstead. Lahko smo ponosni, da nas zastopa tak priprosti in inteligentni mož v Washingtonu, kakoršen je Shipstead.

Naj še omenim, da meščansko časopisje ni niti vrstice prineslo o njegovem posetu v to mesto, niti ne ene besede njegovega govora.

Z bratskim pozdravom delavstvu širom Amerike, F. A. Vider.

Farrell, Pa. — Za god sem dobil pismo iz stare domovine z lepimi čestitkami. V pismu tudi tožijo, da kruta svetovna vojna ni samo pobrala mož in fantov, temveč tudi zvonove. Prosijo me, če mi je mogoče kaj poslati za nove zvonove — za nove topeve.

Ne vem, kako je mogoče, da se še dobijo tako brezpametni ljudje in si še želijo klicati smrt, kopati grob sebi in pisati napis na ploči svojega groba.

Še se spominjamo, kako so božji agenti blagoslovljali zvonove, ko so jih pobirali za zlivanje topov. "Dodaš te zvonili zvonovi, odzdaš grmite topovi", so vzklikali navdušeno. Torej vidite, da duhovnim gospodom ni bilo žal, da so prej blagoslovljeni zvonovi bruhali ogenj in ubijali njih može, očete, sinove in rušili mirne domove.

Pet let bo kmalu minilo po strašni svetovni nevihti, ko je bila vsa Evropa preplavljena s krvjo radi po vseh poljih strahotivo divjačo vojne. Granate so trgale človeška telesa na drobne koščke, podirale so hiše in pobijale trepetajoče nedolžne otroke, tiščee se po kotih ali bežeče. Zakaj ni tedaj prišel bog in z odločno roko strl povzročiteljev, ki so poglani toliko milijonov nedolžnih ljudi v besni vrtnec zemskega pekla.

Mesto prinašajo mir so "božji" agenti blagoslovljali orožje v božjem imenu na vseh straneh. A ni ga bilo, da bi poslal strela nanje, ki so se rogali njegovi neskončni usmiljenosti. Ni tega storil, pač pa dopustil, da so umirali nedolžni ljudje, postreljeni kot stekli psi in raztrgani od krapnelov in granat. Kje so bili tedaj angelji varuhi in nebeški policaji. Ali jih je usmiljeni bog poslal spat v teh hudih časih ali kaj? Nikdar ni stegnil svoje roke, da bi preprečil prelivanje krvi, nego je mrzlo stal poleg, držeč svoje roke v žepu in čakajoč, da se je grozna vojna dokončala. — Jakob Jert.

Waukegan, Ill. — Tudi naš rojaki se zavedajo, da je zdaj doba piknikov in izletov. Vsako nedeljo se pridno poslužujejo te ameriške navade, bodisi posamezniki, društva ali klubi; vse hiti v zelena naravo, da se nekoliko oddahne od svojega tedenskega trpljenja.

Dne 10. avgusta otvori deseto serijo delničarjev Slovensko stavbinsko in posojilno društvo (North Shore Building and Loan Ass'n.) Rojaki, sezite pridno po delnicah Slovenskega stavbinskega in posojilnega društva. Delnice so po sto dolarjev vsaka in vplačljive po 25c tedensko. Vam se par centov nič ne pozna, ako jih vložite na obresti tedensko, a v šestih letih pa je skupaj že lep kapital. Pridite torej četrtega avgusta in vzemite delnice Slovenskega stavbinskega in posojilnega društva, čimveč tem bolje.

Kakor že rečeno, je za vsako delnico treba plačati 25c ali \$2.50 za deset letnih tedensko, kar je za \$1000 kapitala. Vsota \$2.50 nikakor ni toliko, da bi jo ne mogli utrpeti vsaki teden, a skozi šest let in par mesecev je pa že cel zaklad, cel tisočak je skupaj, da sami ne veste, da ste s tako malim plačevanjem dosegli toliko vsoto.

Da ne bo nikakih predsodkov glede varnosti uložnega denarja pri Slovenskem stavbinskem in posojilnem društvu, moram konstatirati, da je tu denar vložen bolj varno kot v katerikoli banki. Tudi ni nikakih spekulacij z denarjem, kot to navadno delajo banke, ampak vaš denar gre takoj, tisti dan ko ga uložite na obresti, in sicer kot posojilo na posvetno, a le na prvo vknjižbo (first mortgage). Tudi ko bi cena posvetu padla, je tu izguba ne-

mogoča, ker vsak, kdor si tu denar izposodi, tudi takoj odplača svoj dolg. Dolžan je od tedna do tedna manj in ravno tako kot oni, ki denar hrani, dopolni svojo posojilo v šestih letih in nekaj mesecih.

K Slovenskemu stavbinskemu in posojilnemu društvu torej lahko pristopite brez skrbi. Prigovarjajte in priporočajte to društvo tudi vašim prijateljem in znancem. Urad tega društva je odprt vsako soboto od sedmih zvečer v Frank Svetovem prostoru. Član ali delničar lahko postane katerikoli soboto se vam zdi, vendar ne odlašajte, temveč pristopite, čimprej tembolje. To bo v vašo lastno korist, korist vašega sosedu, korist cele slovenske naselbine.

Mogoče imate denar na banki? Dobro. Banka vam plaša po tri odstotke letnih obresti, ako pa denar dvignete pred 1. januarjem ali pred 1. julijem pa ne dobite nič. Ako pa svoj denar vložite pri Slovenskem stavbinskem in posojilnem društvu, imate po štiri in pol odstotka obresti, torej za en in pol odstotka več kot na banki in vrhu tega so vam izplačane obresti za toliko časa, kolikor ste imeli denar vložen. Če ste na primer imeli denar naložen dva meseca in tri tedne, ako zahtevate. Tega ne stori nobena banka.

Vlagajte torej svoje prihranke pri Slovenskem stavbinskem in posojilnem društvu. Pridite prihodnjo soboto dne 4. avgusta v urad tega društva, kjer boste dobili vse nadaljnje informacije.

Za Slovensko stavbinsko in posojilno društvo — Math Ivanec, tajnik.

Imena Združenih držav.

New York. (Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.) — Ako govorite, recimo o Kaliforniji ali Nebraska in drugih državah in teritorijih Unije, ste si le kdaj stali vprašanje, zakaj se dotična država pravzaprav tako imenuje in odkod je dobila svoje ime? Od 48 držav, 1 distrikta, 2 teritorijev in 2 "posestev", ki skupaj tvorijo ozemlje Združenih držav, 27 izmed teh pokrajin nosi imena indijanskega pokolenja ime sedmih je španskega ali latinskega izvora, 17 je poimenovanih po starokraljevskih kraljih ali osebah ali je angleškega izvora. Le država Vermont ima francosko ime.

Morda najbolj poetična imena so ona, ki so Indijanci nadeli tem pokrajinam, predno si je belokozec prisvojil Ameriko. Alabama se imenuje tako po indijanskem plemenu, ki je poprej bilo tam naseljeno, in pomenja "trebim zemljo". Arkansas nosi ime po istoimenem indijanskem plemenu. Arizona je "dežela malo vrelcev". Idaho pomenja "svetlo na gorah". Illinois v indijanskem narečju pomenja "reko ljudi". Iowa nosi ime indijanskega plemena, beseda pomenja "zaspane glave". Kansas je tudi ime indijanskega plemena. Kentucky pomenja "jutranja dežela". Massachusetts pomenja v indijanskem narečju "prostor sredi velikih brd". Ravnatoka pesniška so imena Minnesota — "kalna voda", Mississippi — "ribja reka", Dakota — "zavezni prijatelji", Tennessee — "akrivljena žlica", Texas — "dežela zavezancev", Wyoming — "dežela gora in dolin", Connecticut — "dežela dolge reke". Utah je dežela Utov, indijanskega plemena, ravnatoka se Wisconsin in Missouri imenujeta po indijanskem plemenu, ki je tam stanoval. Ohio pomenja v irokeški indijanski "veliki". Oklahoma je "dežela rdečekožcev" in Nebraska pomenja "široka reka".

Španski raziskovalci in misijonarji, ki so prvi prodrli v južne države in v pokrajine ob Pacifiku, so prekrstili mnoge krajeve, ki so jih našli, z latinskimi ali španskimi imeni. Podnebje južne Kalifornije je bilo za njih malec prevročje tako so imenovali to pokrajino "California" — kar pomenja "gorka peč". Voda Colorado reke se jim je zdelo rdečkasta radi rdečega blata v reki, in so zato krstili to reko "Colorado" — kar pomenja "rdeč". Država je potem dobila ime po reki. Florida je kratica za špansko ime evetne nedelje (Paseos Florida). Dobila je to ime, ker je španski raziskovatelj Ponce de Leon prvi stopil tam na kopno na dan evetne nedelje 1. 1512. Montana pomenja v španščini "gorata dežela", Nevada "snežnata", Oregon je "dežela ljudi z velikimi ušedi", španski pridevek za Indijance. Filipinski oto-

k. "Ilas Filipinas" — so tako imenovani v čast španskemu kralju Filipu. Portorico pomenja dobesedno "bogata luka".

Države, ki so jih Angleži in Francozi poimenovali po starokraljevskih kraljih in osebah, so: District of Columbia po Kristofu Kolumbu; Delaware po Lordu de la War, ki je priplul v Delaware Bay 1. 1610; Georgia po angleškem kralju Juriju II.; Louisiana, t. j. Luizova dežela, tako imenovana po francoskem kralju Ludoviku XIV., Severna in Južna Carolina (Karlova dežela) po francoskem kralju Karlu IX., država Washington po prvem predsedniku Združenih Držav. Maine nosi svoje ime po francoski provinciji iste imena, ki je bila svojedobno last angleške kraljice Henrijete Marije, žene Karla II.; isti kraljici na čast je dobila svoja ime država Maryland (Marijina dežela). New Hampshire se imenuje po angleški pokrajini Hampshire in New Jersey po angleškem otoku Jersey. New York se je poprej imenoval New Amsterdam in je bil holandska kolonija; ko so jo Angleži osvojili, so ime prekrstili v New York na čast vojvodi York, kateremu je to kolonijo podelil njegov brat, angleški kralj Karl I. Pennsylvanija (Pennova gozdovje) se imenuje po Williamu Pennu, ki je 1. 1681 dobil od angleškega kralja Karla II. lastninsko pravico do te pokrajine v poravnavo dolga, ki ga je angleška vlada dolgovala Pennovemu očetu. Penn ji je nadel ime "Sylvania" (gozdna dežela), a kralj ji je predložil ime "Penn". Rhode Island je bilo začetkoma ime le onega otočja, kjer se nahaja mesto Newport, dočim je pokrajina nosila ime "Providence Plantations"; kasneje je ime otoka prešlo na vsa država. Ime je posneto po otoku Rodu (Rhodos) ob Mali Aziji. Virginia, kar pomenja "devična dežela", je bila poimenovana v čast angleški kraljici Elizabeti, ki so se ji dvorjani laaskali s pridvom kraljice-device. Vermont je francosko ime in pomenja "zeleni gora". To ime ji je nadel baje francoski raziskovatelj Samuel de Champlain, ko je zagledal njene zelene gorice iz jezera, ki nosi njegovo ime. Indiana je "dežela Indijancev".

Odkopano mesto na Ceylonu stare kot Rim.

Od vseh odkopanih mest na otoku Ceylonu v Indijanskem oceanu je najbolj odkopano mesto Anuradhapura, kjer je odkrita še toliko, da človek lahko sodi o krasoti in veličastju tega mesta starodavne civilizacije. Anuradhapura, sodobno mesto z Rimom pokriva najmanj šestnajst kvadratnih milj površine. Po razbiranju najdenih plošč z asoško pisavo so dognali, da je bilo mesto ustanovljeno leta 437 pred Kristom in "New York Times" pravi, da je mesto bilo opuščeno okoli devetega stoletja. O krasni civilizaciji s čudovitimi stavbami zapadni svet še ne ve ničesar.

Značilni med mnogimi zgradbami so navpično štrleči stolpi, katerih vznožje je v obliki kvadrata in se vzpenjajo, počasi postajajo ožji, naravnost v višino. Teh stolpov je vse polno in so razloženi po velikosti in širini. Na tisoče jih je v tem mestu otoka Ceylona. S teh stolpov, ki so deloma grajeni tudi iz marmorja, se nudi krasen razgled po mestu in okolici. Človek se mora čuditi na te silne stavbe, ki so bile zgrajene brez strojev, torej bi skoraj rekel s prostimi rokami.

Največ so ti stolpi, stremeli v višino bili pri poslopih, po katerih so stanovali veljaki in kralji. Poleg tega so zraven ogromnih stavb odkopali obširna umetna kopališča. Kraljeve palače so imele v bližini veliko izdelanih kopenskih globeli iz krasno izdelanih skal.

Neka druga znamenita in veličastna izkopina je visoko proti nebu moleč spomenik ali "daga-ba". Šest je takih spomenikov, katerih štirje so naravnost ogromni. Njih konice štrle navpično v zrak in so slične, kakor jih najdemo dandanes na Kitajskem in Japonskem, zasnovane pa so bile najbrže po budizmu.

Abhagagiri, ki je eden teh spomenikov ali daga-ba je visok okoli 280 čevljev ter ima v premeru spodaj 252 čevljev, tlak okoli njega pa pokriva površino osmih akrov. Nekdo je preračunal, da bi v ta spomenik šlo toliko opeke, da bi iz nje lahko sezidal deset čevljev visoko in 300 milj dolgo steno.

delavskega sveta.

(Federated Press.)

Skupni plantainiki v južnih delih Unije so organizirali delovno organizacijo, katere bo glavna Mehikanka - za delo na sladkornem trsu. Peoni, ki so se pridružili iz Mehike, bodo razdelili med sladkorne barone, ki so pogodili, da ne bodo drugemu kradli delavcev. Enako bodo so imeli plantainiki na pred civilno vojno.

Skupna združba v Georgiji, ki se boji, da vsi zamoreci ne bodo na sever, se bavi s predlogom, da se pet do sedem let zaporedno, kateri bodo v bodoče razdelili delavce iz Georgije.

Bogalusi, La., so pričeli z izdelavo papirnice, ki bo stala poldrugi dolarjev. V njej bo dela 1000 delavcev, kadar bo gotova. Njena natakarej se je reorganizirala v San Franciscu. Stara je, ki se je imenovala Barten Union in ki je štela 1150 članov, bi bila skoro propadla, ko je bila prohibicija. Nova unija se imenuje "Soft drink and beverage makers' union".

Razne vesti.

ČLOVEK, KI JE BIL 25 LET STROJEVOVODJA BREZ VSAKE VEŠTICE, JE UBL OB PRVI VOŽNJI.

Terre Haute, Ind. — Petindvajset let svojega 36-letnega službovalca na železnici je bil Glen E. Duffy iz mesta Terre Haute strojevodja.

Do zadnje nedelje ni imel še bene nesreče na svojih vožnjah. Dan pa je pobral z nosa svoje lokomotive trupelca treh otrok ter mrtval vzeti deset drugih mrtvih trupel iz kupa avtomobilov, jih je razdeljal njegov vlak, ko vozil med St. Louisom in New Yorkom.

V ponedeljek je bil ves prepačen in pobit po prečuti noči. Prva stvar, ki sem jo zagledal, je bil avtomobil, poln žensk otrok. Je dejal, ko je govoril nesreči v Liggett, Ind., kjer bilo ubitih devet oseb. "Ona ženska nesreča tam doli pri Highlandu, Ill., kjer je vlak zadel v avtomobil ter ubil štiri ljudi, mi bilo pred očmi celo popoldne. Nemudoma sem vedel, da bo zadel v avtomobil, bržko sem zadel, kako drvi avtomobil."

Duffyjev glas se je tresel, ko pripovedoval. On ima namreč dvajset let starega sina. "Natančno tako velik fantek, kar mrtvo truplo sem vzel z nosa svoje lokomotive v Highlandu, je zamrmral."

Nedelja je za nas najhujši dan, je nadaljeval. "Nikoli ne rad na svoj stroj ob nedeljah. Vsak strojnik je istega mnenja. Ali gremo pa vseno. Mi po moji svoji poti. Ne mogli bi biti mi, če bi kdo drugi vodil naše voze."

"Vsakemu strojevodju je nestana čujočnost za geslo."

Aleksander Kipnis bo pel na čikaški operi.

Chicago, Ill. — Čikaška opera je pridobila znamenitega opernega pevca Aleksandra Kipnisa svoje vzporeditve, ki jih namerava nuditi čikaškemu občinstvu v naslednjem jeseni.

Glasbeni ravnatelj Polacco je razkril: Kipnis ob priliki njegove obiska v Ameriki. Po mnogih zasebnih preizkušnjah ga je ravnatelj pridobil za čikaško opero. Kipnis je slovit basist. Rojen bil na Poljskem l. 1891. V petju je začel v šestih letih, ko je bil star sedem let. Ko je dokončal konservatorij v Varšavi, je šel kot eninajsetleten mladev v Berlin, kjer kmalu gostoval pri berlinski opeki družbi.

Pež je že prestar, da bi se zanimal za grole ženske roke... 1. avg. — Papež pi XI. ni bil večerjati sprejeti večjega številca Francozinj, ki so čakale v klopi papirne sprejemnice v Vatikanu. Papež je sporočil domov vernikom, da ne gledati njihovih golih rok in napol nagih. Obenem je dal papež novo pravilo za nošo obiskovalcev Vatikana: oblečene morajo biti črno glave do pete, krila do tal — pometajo stopnice! — rokavi zapeti, bluzo do brade in črna črna na obrazu. Drugače bi se pež morda pohujal.

PONAREJALCO ČEKOV SE JE SAM PREDAL SODNIM ORAM.

Chicago, Ill. — "Dobro jutro, sodnik," je pozdravil sodnika nekega tujec v ponedeljek zjutraj na kazenskem sodišču v Chicagu. "Kaj morem storiti za vas?" je vprašal sodnik neznanca. "Jaz sem Thomas P. Nowlin," se je glasil odgovor. "Pred dvema tednoma sem bil obdolžen ponaredb. Če me nemudoma pošljete v zapor, se priznam za krivega."

Deset minut pozneje je bil Nowlin že na poti v državno ječo, kjer bo prestal kazen, ki je od 1 do štirinajst let zopora. Nowlinova zadeva ni bila še na vrsti, ko se je priglasi. Obdolžen je bil ponarejanja čekov, ko je bil poslovodja pri tvrdki Montgomery Ward & Co. Ponarejeni čeki znašajo približno \$5.000.

"Priznam, da sem delal naporno," je rekel Nowlin sodniku McKinleyju. "Sedaj hočem povziti zdravilo; in čimprej začnem, temprej pridem lahko na prosto ter pričnem zopet iznova. Nobenkrat več pa ne bom naredil kaj takega."

KRAVA SE NAŽELA NAMOČNEGA JEČMENA IN BILA USTRELJENA.

Lockport County blizu Joliet, Ill. — Čemu iti v veliko mesto na požirek piva, ko ga pa je izalaska dobiti tam doli na kmetijah?

Takina je bila najbrž filozofija zelo prijazne krave Šarlotke, ki je bila last Jurija Dudaka, kmetu v okraju Lockportu blizu Joliet.

Šarlotka se ni nikoli začela na krava pota in z ozake pašnika. Vsak večer je dala zadovoljivo količino mleka od sebe za zmerne sosede, a potem se pa odpravila spat. Ali v torko so ji začele rojati pregrešno misli po glavi. Naskrivaj se je prikradla do Dudakove namočene ječmene, požrla te zapeljive in ommene tvrtine kar eno galono ter se jela obnašati tako nespodobno, da je kar namah izgubila svoje pošteno ime. Tista kaša je imela že toliko "kika" v sebi, da je krava podivjala ter jo poredila po okraju nebriga se za to, če je pri tem poredila pešce na tla in delala škodo po polju.

Naposled je prišel neki šerif na lice mesta, pomeril s svojim morilnim orožjem na pijano kravo Šarlotko ter naredil konec njenemu življenju in njenemu prvemu pijančevanju. Nato je aretiral Dudaka, obdolžil ga, da kuha žganje. Dudak je to odločno tajil, ali šerif je trdil, da ni mogel lagati vonj, ki je prihajal iz Šarlotinega gobca.

Razmerje med Lewisom in Farringtonom.

(Po J. W. Johnstonu.)

Uspeh progresivnega mednarodnega odbora v rudarski organizaciji Amerike pri osnovanju vojujočega bloka v organizaciji je bil tako velik, da sta dve vodilni osebnosti U. M. W. of A., Lewis in Farrington, ki sta si bila skozi leta trpka sovražnika, pokopala sekiro medsebojnega nasprotstva, da bosta od zdaj naprej lahko stala združena v nastopanju proti bojujoči se manjšini v organizaciji.

Združanje teh dveh sil, o katerih gre glas med rudarji, da sta najbolj temna in reakcionarna uradnika rudarske organizacije, odkar ista obstoji, je bilo tudi priakovati. Edina razlika med Lewisom in Farringtonom, ki je kdaj obstojala, je bil boj za kontrolo v organizaciji. Farrington je bil zaslovel kot progresivec tedaj ko je podpiral Aleksandra Howata in pa herrinske rudarje. To je tudi res vršil, a le največ iz osebnih koristi.

Je že tako, kadar odpovedo vzajemni, nastopajo za njimi pravičniki. Ko sta Lewis in Farrington napravila med seboj prijateljsko pogodbo, prav tedaj sta dokazala, koliko grehov bi si lahko očitala drug drugemu, ki sta jih vršila oba v škodo organizacije. Sprishevalo o svojih delih sta pustila članstvu organizacije, ki ju bo tudi sodilo. Članstvo jima bo ob pravem času s dokumenti v rokah dokazalo, da sta ga Farrington in Lewis varala, ker sta se dala podkupiti od premogovnih operatorjev, da so lahko obratovali neunijske rudnike.

Da nimamo sleparskih delavskih voditeljev, ne bo nihče tajil,

toda dokazati njih umazana dela je zelo težavno in skoraj nemogoče. Posebno je težko jih razkriti, kajti oni držijo skupno, čeravno so si nasprotni si ne marajo očitavati, ker bi očitavanja peko padala na vse in bi očitali drug drugemu. Tako rajše molče. Lewis in Farrington sta zavzela edinstveno pozicijo in s tem bosta toliko lažje skrivala njuno krivdo ter tlačila zle glasove o sebi, ki krožijo med članstvom.

Zdaj se torej Lewis in Farrington ne bosta izdajala drug drugemu, toda pogledimo, kako sta se izdajala poprej, ko sta si bila še nasprotnika, vzile temu, da sta si lahko drug drugemu očitala razne umazanosti. John L. Lewis je na sestanku Mednarodnega izvrševalnega odbora U. M. W. of A., ki se je vršil dne 9. oktobra 1922 izjavil o dveh glavnih uradnikih 12. distrikta rudarske organizacije, to je o predsedniku Farringtonu in podpredsedniku distrikta Fishwicku, da sta ta dva sklenila pogodbo z W. J. Lesterjem iz Herrina, Ill., za obratovanje njegove odprte jame. Lewis je zatrdil, da je pisan dokaz o tej umazani prodaji herrinskih rudarjev pri državnem pravniku Brundageju, kateri je dobil v dokaz dokumente, ko je preiskal Lesterjev urad. Lewis pa pri tem izjavljanju ni povedal, kako je nastopil proti človeku ki je tako grdo izdal herrinske rudarje, kar bi bil lahko storil kot vrhovni vodja rudarske organizacije.

Iz tega izjavljanja Lewisa, ko je obtožba čisto jasna in so dokazi popolni. Po ustavi rudarske organizacije je bila torej Lewisova dolžnost, da razkrija umazano delo in nastopi proti kršilec s strogimi postavitmi svoje organizacije, kar baš Lewisa prav do bro zna storiti, ko to njemu prija. Lewis kot predsednik celokupne rudarske organizacije bi bil moral takoj obtožiti Farringtona in Fishwicka, odstraniti jih z njunih uradov ter nastaviti v urade začasno moža, ki bi delala v korist organizacije, pa ne podjetnikov in svojih žepov. Niš tega ni naredil. Zakaj? Zato, ker ima Farrington že pripravljen za Lewisa v takem slučaju odgovor, da bi ga Lewis pomnil.

V osebnem pismu na Johna L. Lewisa dne 2. novembra 1922 obtožuje Farrington Lewisa radi ončasnečenja njegovega poštenege imena, češ, da bo vložil proti njemu tožbo, ako ne prekliče svojih trditvev o podkupljenju od strani Lesterja. Lewis v svojem odgovoru z dne 9. novembra 1922 pa ni vzel besede nazaj in tako se je Farrington pripravil na tožbo.

V nekem pismu z dne 22. novembra 1922 je Farrington označil štiri različne tožbe o korupciji in podkupljenosti proti Lewisu. Zatožil je Lewisa, da je bil plačan od predsednika Zveze jugozapadnih premogarskih podjetnikov, da bi nastopil proti Aleksandru Howatu in njegovim pristajšem na kansaskem premogovnem polju.

Dalje je Farrington zatožil Lewisa, da se je že pogajal pred zadnjo stavko za znižanje meze rudarjem; da je bila stavka početa le vsled tega, da odpade od Lewisa odgovornost kaknega znižanja; stavka je bila pričeta vsled tega, da bo lahko intervencionalna vlada, če bi pa tega ne bilo, da bi pustili rudarje na stavki stradati toliko časa, dokler bi sami ne zaprosili za preklic stavke in celo na podlagi meznega znižanja. Farrington obtožuje vsega tega Lewisa, da se je pogajal z operatorji.

Krasen odziv rudarjev po neunijskih premogovnih poljih na glas stavkarjev je preprečil vse grde nakane premogarskih podjetnikov in Lewisa. In tudi grdo izdajo rudarjev iz okrajev Somerset in Fayette v Pennsylvaniji, zvrša Farrington na ramena Lewisa.

Dalje Farrington obtožuje Lewisa, da je prejel \$100.000 od lastnikov rudišč v Kentuckiju, da je dovolil obratovanje rudnikov med stavko. V obtožbi predbeva Farrington, da je pri neki seji v Washingtonu, D. C. rekel John L. Lewis sledeče: "Delo po kentuckijskih rudiških ne bo ustavljeno tako dolgo, dokler sem jaz predsednik rudarske unije."

Slednje obtožuje Farrington Lewisa še, da je prejel \$650.000 od ravnateljstva Harriman banke v New Yorku, ker je trem članom ravnateljstva, ki so lastniki premogovnih rudišč, dovolil, da smejo operirati svoje rudnike v Pennsylvaniji na neunijski podlagi.

Te silne obtožbe niso bile storjene po kaki neodgovorni osebi

ter tudi niso bile napisane v kaki nepremišljenosti in jezavosti.

Lewis, glavni predsednik rudarske organizacije, ki je najmočnejša delavska unija v Ameriki je obtožil Farringtona in Fishwicka, da sta bila plačana od W. J. Lesterja, da sta dovolila obratovanje rudnika med stavko. To obtožbo je izdelal Mednarodni ekskutivni odbor U. M. W. of A. Farrington ni sprejel te obtožnice kot bi jo bil sprejel kak nedolžen človek, da bi se zagovarjal s pomočjo ustavnih pravic svoje organizacije. Sprejel je obtožbo kot jo sprejme obtožbo zločinec, a pri tem pa takoj naperil še silnejšo tožbo proti Lewisu, obtožujoč ga še večjih zločinov, kakor je obtožen sam.

Noben pošten človek, ki ima količjak razuma in časti do sebe, ne bo dopuščal, da bi le trenutek ostale take obtožbe proti njemu nepobite, ako so neresnične. Namesto da bi varovala svoji dobri imeni, kot je rekel Farrington, sta očitala drug drugemu, da preprijata drug drugega glasove. Uvidela pa sta, da se s tem le potapljata, če obtožujeta drug drugega in tako sta slednjiš sklenila, da spojita svoje sile in molčita o svojih grehih.

V pismu z dne 21. maja 1923 je Farrington pokazal Lewisu oljkovo vejico. V tem pismu ni nič omenjal ne njegovih ne Lewisovih obtožb, pač pa se je dokaj jasno izrazil, da se želi z njim sporazumeti iz edinega vzroka, da bi skupno preprečila naraščajočo moč progresivnih rudarjev v svoji organizaciji, kateri so se naveličali imeti v svojem vodstvu ljudi, kateri si drug drugemu očitajo sleparstvo. Omenil je, da bi bilo usodopolno zanj, da bi ob tem kritičnem času ostala needina. Tako je vprašal tudi za konferenco z Lewisom, da bi se tako sporazumela, pod kakimi pogoji bi se spojili njuni mašini in delovali skupno proti naprednim rudarjem.

Lewis je sprejel Farringtonovo mirovno ponudbo in v nekem pismu iz Washingtona, D. C., je dne 25. maja pisal, da je tudi njega že zaskrbelo gibanje med progresivnimi rudarji. Obvestil ga je, da je sprejel njegovo ponudbo za sporazumljenje in da je pripravljen aranžirati konferenco, ko bo prišel nazaj v Indianopolis. Ta konferenca je bila tudi obdržavana in kar je vzniklo tam, je tudi že znano, namreč Lewis in Farrington kontra Howat in progresivni rudarji.

Farrington je podpisal Howata, ne radi principov, za katere se je Howat boril, temveč, ker je mislil, da bo v Howatu našel močeno zaslonbo v nastopanju proti Lewisu za pridobitev glavnega stotika v organizaciji.

V pismu Howata z dne 13. junija 1923 je Farrington uradno nedirektno obvestil Howata o svojem sporazumljenju z Lewisom. Pisal mu je, da odzaj naprej ne bo nudil Howatu nikake pomoči več za zopetno pridobitev prejšnjega mesta v organizaciji, ker se je on (Howat) pričel družiti z odborom progresivnih premogarjev.

Howata je črtal Lewis iz organizacije brez sodb, čeprav je bil njegov edini prestopnik, ker se je boril proti kansaskemu industrijalnemu sodišču. To je bilo v očeh Lewisa in pa premogarskih operatorjev neodpustljiv greh.

Farrington je po obdolžitvah Lewisa kriv, da je prejel denar od W. J. Lesterja za dovoljenje obrata v odprtih rudnikih med stavko. Lewis pa je kriv po obtožbah Farringtona, ker je vzel od podjetnikov številne podkupnine za dovoljenje obrata v neunijskih rudnikih Kentuckija in Pennsylvanije, kakor tudi radi prodajanja rudarjev med stavko.

Sodnik, ki ima razsoditi o teh obdolžitvah, je članstvo, katero bo odgovorilo ob prihodnji konvenciji U. M. W. of A. Razsodilo bo, da ima biti Howat zopet postavljen na svoje mesto in sprejeto bo program progresivnih rudarjev, kakoršen je bil izdelan na pittsburski konferenci; Lewisovo in Farringtonovo mašino pa bo članstvo poslalo v zasebno življenje in tako preprečilo pri svojem vodstvu korupcijo.

Odbor progresivnih rudarjev raste v nagladi. Prvi distrikt rudarske organizacije je že izžliti in pometel vse Lewisove podporne sile s številno 10.000 glasov. Distrikta št. 9 in 5 tudi napreduje v utrjevanju progresivnega odbora in kansaski rudarji zopet stoje neomajno za Howatom. Progresivni rudarji v 12. distriktu so pridobili toliko moč, da so prisilili Farringtona, da se je moral pobratiti z Lewisom in 26. di-

Slovenska Narodna

Ustanovljena 8. aprila 1904.

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor: UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Calkins, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. Y. Box 81, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila Jaka Zaverinik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODESEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenikar, Box 276, Harborton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Terdel, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gorick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, Box 286, Moon, Kan., Pa. John Grael, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Grass, Kans., na jugozapad. Max Mare, Box 166, Buhl, Minn., na severozapad. Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zaitz, predsednik, 3638 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5800 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitevni odbor:

Predsednik: Frank Alo, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. Josko Ovan, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. Jos. Skuh, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIKI: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZORI!—Korespondenca z gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posla gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniški tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vabijo se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaitzu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgornji.

Vsi prisrki na gl. porotni odesek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, oglaš, naročila in spleh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

strik je v popolnem nasprotju sedanjim mašini. Dejstvo je, da iz vsakega rudarskega distrikta prihajajo navdušujoča poročila o zmagah progresivcev in zmaga bojujočih se vrst v rudarski organizaciji je blizu.

Delavski voditelji v Belgiji oproščeni.

Bruselj, 1. avg. — Sodišče je oprostil 14 voditeljev zadnje železniške stavke, ki so bili aretirani in obtoženi "zarote proti državi". Državni pravdnik je zahteval najstrožjo kazen, češ da so komunisti in "silno nevarni" državi. Porota pa je vse obtožence oprostila. Stavka železničarjev in poštinih ter telegrafskih nameščenecv je bila deloma uspešna.

STAVKA POULIČNIH ŽELEZNIČARJEV SE OBETA V DETROITU.

Detroit, Mich. — Ali bo obratovanje detroitske poulične železnice, ki je največja mestna prevozna družba na svetu, ustavljeno vsled stavke, ali ne, utegne biti odločeno v jako kratkem času.

Tu gre za meze in delavne ure. Konferenca med mestno upravo in železničarji radi meze in delavnika so se nenadoma končale zadnjo soboto zvečer, ko je

mestna uprava odklonila vsako nadaljnje pogajanje, ker so unijaki zastopniki vmešali vprašanje o priznanju unije v razpravo. Železničarji so sklenili glasovati za stavko, če se ne bo jelo pogajanje nadaljevati v enem tednu.

Naročite se in širite svoje glasilo "Prosveta".

POTREBUJEM

slovensko dekle ali vdovo v starosti od 25 do 35 let za domačo gospodinjstva dela v hiši. Sem vdovec z dvema otrokoma, imam dekle staro 8 let in sinčka starega 5 let. Imam svojo domačijo. Če katero veseli, naj se prijavi in imela bo dober dom. Jas plačam po \$10.00 na teden. Naslov je: James Ruas, P. O. Melcroft, Pa. (Fayette Co.) (Adv.)

ZA KUHANJE PIVA DOMA

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani pivo je najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi šbirko sodov, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalnih železnice damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

KNJIGE

Književne Matice S. N. P. J.

Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred.

Zajedalci. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenexije. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge naravne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, dobite za tri dolarje. Vse štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslali denar, sprejema

Književna Matica

2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Njeno življenje.

Povest — Pisala Zofka Kveder-Demetrović.

Knesova knjižnica — Izdala "Matica slovenska".

(Dalje.)

Kakor barona so me sprejeli," ji je javil Rajko. "Ah, tu je drugače, kakor pri nas doma. Kakšen grad! Kakšna poslopja! Kleti, shrambe, hlevi, vse veliko, prostorno. Kakšne sobe! Stare, dragocene slike po stenah, pohištvo častljivo in okusno, po tleh preproge, vsaka veselje umetniški čutečemu očesu. Emil, častnik, je doma. Obiljubi mi, da me nauči jahati. Strie Robert je že naročil za me športno obleko iz mesta. Gospa teta mi je poslala nekaj starih oblek Emilovih in Ludvikovih. Vaški krojači mi jih popravijo še ta teden. Tukaj se je treba za obed preobleči in naravno tudi zvečer. Vsako nedeljo prihajajo Emilovi prijatelji iz mesta, sami mladi kavalirji. Jaz sem še jako neroden. Še jesti ne znam, kakor se spodobi. A mislim, da se kmalu priučim fini družbi. Emil mi je rekel, da imam neko posebno prirojeno eleganco v kretnjah, da me rad vzame v svojo šolo. Oproda mu bom čez poštince. Tudi na lov me jemal; mi je že izbral puško, da se bom vadil streljati v tarčo.

Strie Robert je že jako star; revmatičen je in skoro nikamor ne hodi. Gospa teta je tudi stara in sključena, ali vseeno prava aristokratka. Saj to veš, da je rojena baronica Z. To se takoj pozna. Čudim se, da nisi tega nikoli omenila. Emil ima njeno kri. Tudi Ludvik je po materi. Zato strie nima posebno rad sinov, mi je rekel Emil. Strie Robert je jako originalen, a bolj navadne korenike. Emil je v vsakem oziru comme il faut. Takoj večerjaj mi je poklonil škaflijo finih egiptovskih cigaret. Saj se ne jeziš, da kadim? Lahke so in ni mi ne škodilo, a duh in aroma i-maj ekskviziten.

Služničad me zelo respektira. Emil mi je pokazal grad in vsa gospodarska poslopja in kjerkoli sva srečala kakšnega strežaja, sobarico, kočijaža, hlapca ali dekla, vsakemu jekel: "Evo, to je moj cousin, gospod Rajko! Slušajte ga, ako bo kaj zahteval!" Na, Lena bi gledala, kako se mi klanjajo!

Imenitno se mi godi. To bodo počitnice! Za zajutrk dobim kavo pa šunko, jajca, sirovo maslo, med, sadje; popolnoma na angleški način. Servira se na terasi. Popoldne imamo čaj z koski, a opoldne in zvečer je cela fina pojedina. Zdaj še le vidim, kaj se pravi živeti in uživati svet.

Pozabil sem doma akvarelne boje. Pošli mi jih, prosim, takoj. Rad bi Emilu naredil grad. Tudi njegova konja polizkusim spraviti na papir. Pa se bojim, da ne pojdejo posebno; za to je treba vaje in več izkušenj, kakor je imam jaz.

Emil ima imenitnega psa Tirasa.

Moja soba je jako elegantna, lep razgled v park ima. Zdaj so napeljali v gradu električno razsvetljavo in vodovod. To je Emilova zasluga, pravi. Motor je v vrtni hišici, kjer si ti nekaj časa stanovala, kakor si mi pripovedovala. Od kritično povedano, se mi za strica Roberta ne zli korektno, da Te je takrat spravil v ono bajto. V gradu je bilo tudi takrat prostora dovolj. In ti, kot bližnja sorodnica, bi bila spadala pač v najintimnejši krog družine. Emil bi gotovo v podobnem slučaju postopal bolj kavalirsko. Strie Robert je pač malo preveč staromoden. Zdaj še le vidim, kakšna umazanost je teh dvajset kron, ki Ti jih pošilja za me! Vsač eto bi lahko! In tudi tata ne bi bil smel pustiti tako brezobzirno na cedilo. Tako premoženje, pa pusti, da mu pride sorodnik radi smešnih par tisoč kron v ječo! Tega nikakor ne pojnim in tudi Tvoje pretirane skromnosti ne...

Kar svojim lastnim očem ni verjela Tilda, ko je čitala to pismo. Kaj je mogoče, da je njen Rajko pisal tako, ki je imel po ximi in še zdaj, prešnji teden, popolnoma drugačne, vrednejše vzore in ideale? Kaj je mogoče, da bi plitek častnik, površen kavalirček a la Emil, napravil tako porazen vtisk na njenega sina?

Hipoma je spoznala novo nevarnost, ki je obkrožila njenega sina. "Iz Tvojega pisma vidim, da tam ni pravi milje za te," mu je pisala. "Čim prej se vrni nazaj domov. Izmišljal si kakršnokoli izgovor. Reel, da bolham ali karkoli. Ni dobro, da ostaneš tam. Želim, zahtevam, da se vrneš! Smešno je, da obkrožuješ Emila, ki zna živeti le na račun svojega očeta in ki mu bo gotovo povzročil še marsikateri bridko uro. Strie Robert je poštenjak od pete do glave in jaz ga spoštujem. Še danes sem mu hvaležna za tiste mesece, ki sem jih preživela v oni vrtnarjevi hišici konca parka. Stokrat milejša mi je bila samotna, kakor da me je nastanil v gradu in me razstavil radovednim in brezobzirnim pogledom posestnikov in služničad. On je meni in Tebi le daljni sorodnik in storil je tudi za Tvojega očeta več, nego je moral, in morda tudi več, nego je bilo pametno.

Nikakor ne pojnim Tvojega preokreta in povem Ti odkrito, da se bojim za te. Mislija sem, da si truden, da se je Tvoj značaj temeljito okrenil po Mimilini smrti. A vidim, da si slab, kakor si bil prej, pristopen tujemu, škodljivemu vplivu. Spet je prevzela moje srce silna skrb in bojazan. Piši mi takoj in umiri me! Ali pa še bolje, vrni se k materi, ki se boji za Te! Saj veš, kaj sem rekla nešteto krat! Samo še Tebe imam na svetu! A spomni se tudi vsega tistega, kar si že prizadel mojemu srečju... Spomni se one jeseni pred tremi leti, ko si se vrnil iz Grada... Spomni se, kako je končal Tvoj oče... Ničesar Ti ne bi rada očitala. Za nič na svetu ne bi rada vlivala polina v Tvoje veselje, ali umevaj, da sem vznemirjena in da imam vzrok, biti vznemirjena!"

Rajko ji je takoj odgovoril, da je smešno, kar mu piše. On da Emila nikakor ne obojuje, ali zakaj se ne bi naučil od njega, česar se sploh more človek od njega naučiti. Jahanje, lov, tenis, pa fine družabne forme mi bodo le na korist za moje bodočnost. Malo olikanosti ne bo škodilo ne mojemu poštenju, ne mojemu značaju."

Nekoliko se je bila umirila.

Prežno gledam, si je mislila. Taka nezaupnost veš škodi, kakor koristi. Emil je gotovo dober jahač, okreten in eleganten, sportman od pete do glave, dobro razvitega telesa, sigurnih kretnj. Zakaj ne bi očaral za prvi hip štirinajstletnega dečka, ki doslej še nikdar ni občeval s sličnimi ljudmi in je še premlad, da bi videl in spoznal, kaj manjka Emilu do pravega gentlemana v onem pravem smislu besede, ki je pri Angležih istopomemben s predikatom izbrane duševne, ne le telesne popolnosti.

Rajko ji je čisto pisal. Poslal ji je par peroris, motive iz parka, risbo svoje sobe, on hkičo na koncu parka, kjer je nekdanj s malo Mimico preživela nekoliko mesecev v samotni. Parkrat se je tudi Emil podpisal na karte in enkrat je celo strie Robert pripisal, da so vsi zadovoljni z Rajkom, da je zelo kratkočasen, prijeten in živahen fant. "Od zore do mraka hodita z mojimi Emilom po gozdovih in lazita po hribih, jahata po polju, veslata po reki; vežbata svoje mišice, kakor špartanska tekmeča v telovadnih igrah. Čudila se boš, kako se je Rajko utrdil. Jeseni bo zopet lahko z novimi močmi sel h knjigam. Oboje je treba vaditi: duha in telo."

Tildi so bile te besede kakor balzam. Toda nikakor ni mogla do dobrega umiriti svojega srea. Po noči so jo mučile nemirne sanje, slutnje so jo zalezovale v samoti.

"Nervozna postajam," si je prigovarjala. "Moj temperament se izpreminja; gubim sigurnost in treznost, ki sta bili vedno najbolji moji lastnosti. Da sem bila vedno tako bojazljiva, kako bi bila prestala vse to, kar se je v zadnjih dvajsetih letih že zgrnilo nad mojo glavo. Hladna moram biti in preudarna, drugače izgubim moč nad sinom. Jaz sem izkušena, a on je še mlad, napol še otrok."

Vendar je nestrpno pričakovala vrnitve sinove.

Že na prvi pogled, ko ga je ugledala na kolodvoru doli v Trstu, je videla, da se je zelo izpremenil. Zdelo se ji je, kakor da je za par let narastel v teh dveh mesecih, odkar ga ni videla. Vedel se je sigurno, lasje je imel drugače počesane nego prej. Na rokav je nosil rokavice, čeprav je bilo vroče.

Hotel je poklicati kočijo.

"Nikar, predrago je," se je nasmehnila mati.

"Saj veš, da smo siromaki."

"Dobro, kakor hočeš. Vidim, da ti je uloga siromaštva zelo všeč, mami..."

"Uloga? Ah, to ulogo igram že dvajset let... In mami... Kaj si postal Francos?"

"Da, Emil govori perfektno francoski. Tudi naša gospa tetka ljubi ta jezik. Veseli me, da smo že lani v šoli malo pričeli s francoščino, ki je bila in je jezik fine družbe... Tudi od Emila sem precej profitirala... Letos se bom še specialno bavila s tem elegantnim jezikom... Kaj bo z mojo priljago? Ali vidiš, kako fin kovčeg mi je odstopil Emil? Prava koža in še skoraj popolnoma tip top. Na, tisto, kar sem jaz pripeljal a seboj na Trato, je bilo res strašno ubožno; prava proletarska priljaga, s kakršno potujejo naši kmetje v Ameriko. Nemogoče za civiliziranege človeka!"

"Kovčeg pustiva pri vratarju," ga je prekinila mati. "Lena že poskrbi, da ga dobiš gor k nam. Morda pojde jutri kdo s koleščem ali pa vsaj z mulo dol v mesto, pa ga vzame nazaj grede s seboj. Jako služni so nam v selu."

"Da, pa zakaj bi ne bili? Čutijo, da smo nekaj boljšega od njih. Za ljudi je laskavo, če morejo delati usluge onim, ki so finejši od njih. To je psihološki prav umljivo."

"Pojdi, pojdi! Kako čudno govoriš! Finejši? Boljši? Odkod? Zakaj? Prevel si se na Trati, kakor vidim. Pa to se bo pač hitro odlučilo od tebe, upam," se je nasmehnila mati. "To so otročarije! No povej, kaj si počel? Res si mi precej obilno pisal in pogostoma, ali pove človek vse še laže in lepše, nego piše. Ali si kaj čital?"

"Čital! Eh, mami, kdaj pa? Niti ene knjige se nisem dotaknil! Saj so bile vendar počitnice..."

"Mislija sem; tako ob večerih ali ob deževnem vremenu... Zakaj mi praviš: mami... Po starem mi reci: Mama... Kakor spakovanje se mi zdi ta tvoj mami..."

"Pardon... Torej mami... Kakor zapoveduje... Emil je tako govoril svoji materi, pa sem se navadil... Kaj sva delala, kadar je deževalo? No, kvartala sva... to se pravi: šahirala..."

Čudno je bilo Tildi vso pot.

Družaden je... Tuj, afektiran... nadut... Neprijetno čuvstvo jo je navdajalo. Motila jo je palčica, ki jo je vrtel v rokav, pa rokavice, preelegantna kravata... Premagovala se je, da mu ne reče v obraz, kako se ji zdi nenaraven in smešno ošaben...

Samo od sebe ga bo minilo...

Pripovedoval ji je vneta, kako zna jahati. Vsi prijatelji Emilovi so ga hvalili; oficerji... Da imenitno sedi v sedlu... Ah, to je kraljevsko čuvstvo, jahati na lepem konju!... Človek se čuti vzvišenega nad navadne plebejce... Kakor blisk sta včasih podila konje v galop... Tudi tenisa se je hitro navadil. In kakšno sigurno roko ima... Vsi so se čudili...

Materi je bilo mučno poslušati hvalisanje... Kakor neprijeten, samoljubljen smeh mu je igral na ustnihah...

Vedno bolj je molčala.

Stopala sta v breg.

"Kako ti je všeč morje in naši hribi?" je vprašala.

"Oh, če bi imel jahto, pač... A hribi! Sama skala, sam kamen... Kras... Trata je vsa zelena..."

"Da, tam je bolj šumovito, res, ali tudi Kras ljubim... Zelo... Vsaka pokrajina ima svoj čar."

Prišla sta na vrh klanca.

"Glej, Mimilina klop," je rekla mati. "Pošl-vati morava. Vselej počivam, kadarkoli grem mimo klopi."

Sela sta.

(Dalje prihodnjič.)

Lev Tolstoj: Rodbinska sreča.

DRUGI DEL.

(Dalje.)

Bilo je prvokrat, da sem slišala od njega takšno zasmehljivo besede. Pa njegovo smenjenje me ni osramotilo, marveč ranilo; njegova jeza me ni prestrašila, marveč prešla tudi na me. Je mar bil on, kateri se je v najinih razmerah kazal vedno tako odkritega in prostodušnega? In zakaj govori tako?... Zato, ker sem mu hotela žrtvovati nedolžno veselje, v katerem nisem opazila nič hudega; in zato, ker sem ga še pred kratkim tako razumela in ga tako ljubila? Najine uloge so se izpremenile; izogibal se je vse odkritosti, jaz pa sem jo iskala.

"Jako si se spremenil," vzdihnila sem. "S čim sem se ti zamerila, da tako ravnáš z menoj? To se ne godi zavoljo omenjene saba-ve, imeti moraš kaj drugega, starejšega proti meni na srei! Zakaj nisi odkritosten? Se mar ti sam poprej nisi bal neodkritostnosti? Reci mi odkrito, kaj imaš proti meni?"

Kaj bo neki odgovoril, dejala sem samozadovoljno pomisljajoča, da nima nič, kar bi mi mogel očitati to zimo.

Ko sem izgovorila, vstopila sem v sredo sobe, tako da je moral iti mimo mene. "Prišel in objel me bo in vse bo dobro"; mislija sem si in bilo mi je celo žal, da mu ne bom mogla dokazati, kako se moti. Ustavil se je v drugem kotu sobe, gledal me ter izpregovoril:

"Ti še torej vedno ne pojmiš?"

"Ne."

"Tedi ti povem. Meni se gnju-si, privikar gnjuši, kar čutim in vendar se tega čustva oprostiti ne morem." In obstal je — očitno se je prestrašil rezkega svojega glasu.

"Kam nameravaš s tem?" povprašala sem ga zlovilno s solzami v očeh.

"Gnjuš se mi, da te knez proglašuje za zalo in da ti temu na ljubav hitiš njemu nasproti, da pozabljaš na svojega moža, na sebe in na svojo žensko čast, da ne-češ razumeti, kaj mora za te občutiti tvoj mož, ako ti sama v sebi nimaš čustva dostojnosti; pa nasprotno še prihajaš k svojemu možu rekoč, da se žrtvuješ; češ: če bi se pokazala njega visokosti, bila bi za me večja sreča, pa jaz jo žrtvujem svojemu možu."

Kolikor dalje je govoril, tolikanj bolj se je razburil in glas njegov je bil rezek, zbadljiv in neusmiljen. Takšnega še ga nisem videla in se tudi nisem nadjala, da bi kedaj bil takšen; kri mi je stopila v lice; zblala sem se ga, pa ob enem sem se čutila nezasluzeno razžaljeno in polastila se me je želja, da bi se znosila nad njim.

"Pričakovala sem to že zdavnaj," odvrnila sem, "le govori, le!"

"Ne vem, česa si pričakovala ti," nadaljeval je moj mož; "pričakovati sem pač moral najhujše jaz, videč te vsakega dne v tem blatu, v tej lenobi, razkoju in bedastej družbi, in pričakoval sem to — pričakal, da čutim bolest in sramoto, kakor nikoli poprej; sramoval sem se tebe, ko mi je tvoja prijateljica s svojo umazano roko stiskala srce in govorila o mojej ljubosumnosti, mojej ljubosumnosti — do koga? Do človeka, katerega midva ne poznavava. In ti me kakor nalašč nočeš razumeti in mi hočeš žrtvovati, pa kaj? — Sram te bodi, zavoljo ponižanja svojega!... In žrtva!" ponovil je zbadljivo.

"A, taka je torej moč moža," pomislila sem si. "Žaliti in poniževati ženo, katere ničesar zakrivila ni. To je torej moževa pravica pa jaz se ji pokorila na bom!"

"Ne!" dejala sem glasno, "jaz ne žrtvujem ničesar"; začutila sem, kako se me mi nosnice širile in mi je kri silila v lice. "V soboto pojdem na ples in sleer na vsak način."

"Vosem ti obilo zabave. Ali med nama je vse končano!" zavpil je jeze zardel, ni se mogel dalje premagovati. "Ne boš me dalj mučila, bil sem norec, da..." pa ustne so se mu tresle in premagal se je le z očitnim naporom, da ni izgovoril, kar mu je bilo na jezici.

Bela sem se ga v tem trenutku in ga ob enem sovražila. Hotela sem mu še očitati mnogo ter se osvetiti zavoljo razžaljenja; toda ko bi le odprla usta, zaplakala bi in se tako pred njim ponižala.

Molče sem šla iz sobe. Ko nisem več slišala njegovih korakov, pre-

vzel me je nenađoma grozen strah valed tega, kar se je ravno zgodilo. Grozna mi je bila misel, če bi najina vez, ki me je delala tako srečno, resnično bila raztrgana za vselej in hotela sem se vrniti.

"Toda, ali se je že vmiril dovolj, da bi me umel, ko mu molče podam roko in ga pogledam pro-seč?" pomislila sem. Bo li priznal mojo velikodušnost?... Kaj pa, ko bi menil, da se le hitim! Bo li v svesti si svoje pravice s ponosnim mirom vsprejel moj kes ter mi milostno odpustil? In zakaj me je on, ki sem ga ljubila tako goreče, tako neusmiljeno razžalil? — Sla sem, pa ne k njemu, nego v svojo sobo, kjer sem dolgo sama sedela in se jokala; spominjala se s strahom vsake med nama izgovorjene besede, zana-njavala nje s drugimi nežnimi in prijaznimi besedami; ali brzo mi je zopet prišlo na misel, da me je razžalil tako hudo in kako se je bil razrdil nad menoj! Ko sem bila zvečer z njim pri večerji in se je pogovarjal s S., ki naju je ravno obiskal, začutila sem se le, kakšen prepad se je odprl med nama. S. me je vprašal, kdaj odpotujeva; a jaz mu nisem mogla odgovoriti, ker mi je Sergij Mihajliš planil v besedo, rekoč:

"V torek. Obiščeva še namreč družbo grofice R. Kaj ne, da pojdeš tje?" obrnil se je k meni.

Prestrašil me je njegov navadni glas in plašno sem ga pogledala.

Oči njegove bile so uprte name, njegov pogled je bil zloben in zaničljiv, a glas miren in hladan.

"Da," odgovorila sem.

Ko sva bila kasneje sama, pristopil je k meni ter podal mi roko:

"Prosim te, pozabi, kar sem ti očital," začel je tiho.

Prijela sem ga za roko nasmeh iznenadenja preletel mi je lice in skoro bi me polile solze; toda izmaknil mi je roko in kakor bi se bal kakšnega razdražljivega prizora, vadel v naslonjač precej daleč od mene. "Torej si vendar le domišljuješ, da ima pravi!" vzdihnila sem in izjava, da ne pojdem na zabavo, ostala mi je na jeziku.

"Treba bo pisati, da sva odlo-žila odhod," rekel je; "inače bi znala biti v skrbah, da se je nama pripetila kakšna nesreča."

"In kdaj hočeva odpotovati?" povprašala sem.

"V torek po zabavi," odgovoril je mrzlo.

"Nadejam se, da ne ostajaš zara-di mene," rekla sem ter mu zrla v oči; pa njegov pogled je bil mlačen in nič nisem mogla posneti iz njega, kakor bi mi ga bila kaka nevidna moč s čim zakrila. Njegovo lice zdelo se mi je hkrati staro in neprijetno.

Obiskala sva omenjeno družbo in zdelo se je, kakor bi se bile zopet vrtnile najine stare, dobre, prijateljske razmere, ali te razmere bile so po vsem drugačne, nego poprej.

Na zabavi sedela sem med gos-pami, ko je pristopil knez k meni in morala sem vstati, da mi je bilo možno z njim govoriti. Vstajaje lakala sem nehote z očmi svojega moža in videla, kako je na drugem koncu dvorane zrl name in se potem obrnil v stran. Bilo mi je hkrati tako bolešno in neprijetno da se me je polastil nemir in da sem vsa zardela pred knezovim pogledom. Ali morala sem stati in poslušati, kaj mi je pripovedoval, ogleduje me od pet do glave.

Najin pogovor je bil kratek. Ni bilo praznega prostora, da bi mogel vvesti poleg mene in opazil je gotovo tudi, da mi je bila njegova prisotnost jako neugodna. Govorila sva o minulej veselici, o mojih letoviščih itd. Ko me je zapuščal, izrekel je željo, da bi se rad seznanil z mojim možem in videla sem, kako sta se sešla v drugem koncu dvorane. Knez je gotovo omenil mene, ker se je med pogovorom z nasmehom ozrl po meni.

Moj mož je naenkrat zardel, priklonil se nisko in odšel od kneza. Zardela sem takisto jaz ter se sramovala misleča, kakšne pojme je moral knez imeti o meni in posebno o mojem možu. Zdelo se mi je, da so vsi opazili mojo zadržgo in njegovo čudno obnašanje, "Bog ve kako si to tolmačijo!" posebno če znabiti slutijo, kako sva se spila?

Seštriciha pospremila me je do-mov in po poti pogovarjali sva se o mojem možu. Nisem se mogla vzdržati in povedala sem ji vse, kar se je godilo med nama zaradi te nesrečne zabave. Tolažila me je in mirila, rekši, da je to neznatna svaja, katere se najde v vsakem zakonu, ki pa navadno nima nikakršnih nasledkov. Potem pa mi

je iz svojega stališča pojasnil značaj mojega moža, čeč, da ošaben in nezaupljiv. Strie sem se tudi jaz z njo in bila je kakor da ga začenjam bolj razumevati in mirneje s o njem.

Ko sva pa bila z možem na je ta sodba kot nekaka obdelo-žila mojo vest in čutila sem se je vedno bolj in bolj razbi-vala brezno, ki naju je ločila.

III.

Od tega dne spremenilo se najino življenje popolnoma. Nama bilo več tako dobro v moji, kakor poprej. Bila so v-šanja, katerim sva se izogibala v navzočnosti drugih govorila, ložje nego sama med seboj. Ka-se je začel pogovor o vaškem ljenju, ali o veselicih, bilo me je kaj neugodno in nisva si dr-la pogledati drug drugega. Ka-bi bila oba čutila, kje je ta pre-ter bala se mu bližati. Prepri-sem se, da je ošaben in stradan, da mora človek z njim ravn-previdno, da se ne dotakne tje-vih slabosti. On pa je bil še pre-pričan, da ne morem brez družbe, da ne maram za-ko življenje in da se mora mo-jemu nesrečnemu pristran-ju (naklonjenosti). A oba sva se ogibala govoriti o teh predme-ter sva oba napačno sodila drug drugega. Že davno sva si ne-bili najpopolnejša človeka na svetu, primerjala sva se z drug-i in sva tajno presojala najine la-nosti.

Ravno ko sva hotela odpote-ti, zboljela sem jaz in namesto, bi se odpejala domov, prešli sva se v letovišče poleg Petroga-da; od koder se je Sergij Mihajliš sam odpeljal k svoji materi Nikoljasko. Ko je odhajal, li-sem že toliko zdrava, da bi ga u-gla spremljati; toda prigovar-mi je, naj ostanem, trdoč, da boji za moje zdravje. Čutila se da to ni pravi vzrok, nego, da je le težila misel, da bi ne mog-la deželi složno živeti. Nisem dosti protivila in ostala sem a-ma.

(Dalje prihodnjič.)

Naročite "Prosveto" vašim sorodnikom ali prijatelju v vaš domovini.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Julija 31-23 pomeni, da vam naročnik poteče na ta dan. Ponovno je pravočasno, da vam list ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstopljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen, valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi dnešteni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago je za leto \$6.50, pol leta \$3.25.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

1800EM

mojega bratrance Frank Čel-reka, doma iz Ribnice št. 65, po do-maše Lukežov. Mislim, da se mo-haja nekje v Chicago, Ill. Cenje-rojake prosim, ako kdo ve za njeg-ovo naslov, naj mi to javi, bo me zelo hvaležen. Ako bo pa sam vrstice čital, naj se nemudoma po-javi in naj mi pošlje njegov na-slov in ne kot pred par leti, ki je pisal brez naslova, to pa, ker je mislim v kratkem obiskati. Jaka Debeljak, P. O. Box 344, Aurora, Minn.